

Soortgericht onderzoek

Heelsum – Veentjesburg 1 & 3-3a

Datum	31-10-2024
Auteur	T.D. Breur, Msc
Opdrachtgever	Gemeente Renkum
Rapport code	SO24024v01
Wijze van citeren	Breur, T.D. 2024. Soortgericht onderzoek. Heelsum, Veentjesburg 1 & 3-3a. Rapportcode: SO24024v01. Breur Ecologie & Onderzoek. Dordrecht

Breur Ecologie & Onderzoek
Couperusstraat 27
3319RB Dordrecht

Disclaimer

Op alle tekst, foto's en afbeeldingen in dit rapport berust – tenzij anders vermeld – het auteursrecht van Breur Ecologie & Onderzoek. Deze rapportage, inclusief eventuele bijlage(s), is vertrouwelijk en uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Verstrekking aan en gebruik door anderen dan de geadresseerde is zonder toestemming niet toegestaan. Aan dit rapport kunnen geen rechten worden ontleend. Breur Ecologie & Onderzoek kan niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele schade als gevolg van een onjuiste of onvolledige weergave van de gegevens in dit rapport.

Copyright © Breur Ecologie & Onderzoek 2024.

Inhoudsopgave

1 Aanleiding.....	3
2 Doel.....	3
3 Plangebied & ontwikkeling.....	4
4 Onderzoeksopzet.....	5
4.1 Algemeen.....	5
4.2 Toelichting.....	5
5 Resultaten huismusonderzoek.....	7
6 Resultaten gierzwaluwonderzoek.....	9
7 Resultaten vleermuisonderzoek.....	9
7.1 Algemeen.....	9
7.2 Gewone dwergvleermuis.....	10
8 Effectbeoordeling.....	12
9 Conclusie & aanbevelingen.....	13
9.1 Conclusies.....	13
9.2 Aanbevelingen.....	13
Bronvermelding.....	14

1 Aanleiding

Gemeente Renkum heeft Breur Ecologie & Onderzoek verzocht om soortgericht onderzoek uit te voeren naar vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen op een locatie aan de Veentjesbrug te Heelsum. Men is voornemens om dit terrein te herontwikkelen. Een dergelijke ontwikkeling valt onder de definitie van een "flora- en fauna-activiteit" van de Omgevingswet¹. Een quickscan flora & fauna heeft aangetoond dat de bebouwing in het plangebied een functie kan vervullen voor huismus, gierzwaluw en vleermuizen.

Dit soortgericht onderzoek geeft uitsluitsel of het plangebied inderdaad een functie vervult voor huismus, gierzwaluw en vleermuizen, en zo ja, welke vervolgstappen genomen dienen te worden.

2 Doel

Het doel van dit soortgericht onderzoek is om antwoord te geven op de volgende vragen:

- Zijn huismus, gierzwaluw of vleermuizen in het plangebied?
- Welke functie vervult het plangebied voor huismus, gierzwaluw of vleermuizen?
- Leidt de geplande ontwikkeling tot een overtreding van verbodsbepalingen uit de Omgevingswet?
- Zo ja, welke vervolgstappen dienen genomen te worden t.a.v. beschermde flora & fauna?

¹ In de bijlage van de Omgevingswet staat de volgende definitie van een flora- en fauna-activiteit: 'Activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten'.

3 Plangebied & ontwikkeling

Het plangebied betreft een terrein aan de oostzijde van Heelsum. Aan de oostzijde grenst het terrein aan het talud van de A50. Op het terrein zijn twee gebouvvolumes aanwezig: een leegstaand woonhuis (Veentjesbrug 1) en een voormalig bedrijfspand met woning (Veentjesbrug 3-3a). Op onderstaande luchtfoto zijn twee centraal gelegen opstallen weergegeven welke in de niet meer aanwezig zijn. De locatie van deze opstallen is in de huidige situatie vrij van bebouwing en is in gebruik als opslaglocatie voor divers materiaal (steen en zand). Het woonhuis heeft twee etages en is opgebouwd uit baksteen met een schuin dakvlak met dakpannen. Het bedrijfspand heeft voor het grootste deel een plat dakvlak, maar aan de zuidwestzijde bevindt zich een woonhuis met een schuin dakvlak met dakpannen. Ten zuiden van het bedrijfspand is een kleine bomenlaan aanwezig met Amerikaanse eik.

Men is voornemens om de bebouwing in het plangebied te slopen en het terrein uit te geven als bedrijventerrein. Een exacte invulling van deze ontwikkeling, of planning van de werkzaamheden, is nog niet bekend.

Afbeelding 1: Ligging van het onderzoeksgebied (rood omkaderd en geel gearceerd). De regionale ligging is aangegeven rechtsonder in de rode cirkel.

4 Onderzoeksopzet

4.1 Algemeen

Het gehele onderzoek is uitgevoerd conform de condities en methodiek van de meest actuele kennisdocumenten en inventarisatieprotocollen². Op basis hiervan is de volgende onderzoeksinspanning geleverd:

Type	Datum	Tijd begin	Tijd eind	Temp (°C)	Wind	Bewolking	Neerslag	Onderzoekers
hmo	10-04-24	10:30	12:30	11-13	W3	3/8	geen	T. D. Breur
hmo	13-05-24	7:30	9:30	17-20	Z1	1/8	geen	T. D. Breur
gzo vmo	26-05-24	20:30	0:00	14-11	ZW1	2/8	geen	C. Versteeg & T.D. Breur
gzo (+uitvliegers)	16-06-24	20:30	22:40	16	ZW2	3/8	geen	C. Versteeg & T.D. Breur
vmo	17-06-24	3:15	5:20	13	Z1	7/8	geen	C. Versteeg & T.D. Breur
gzo, vmo	07-07-24	20:30	0:15	13-12	Z2	8/8	geen*	C. Versteeg & T.D. Breur
vmo	28-08-24	23:30	1:51	19-18	0	0/8	geen	T.D. Breur
vmo	29-09-24	21:00	23:00	10	O2	6/8	geen	C. Versteeg

Tabel 1: Overzicht van de veldbezoeken en weersomstandigheden. HMO= huismusonderzoek, VMO = vleermuisonderzoek. GZO= gierzwaluwonderzoek, (+ uitvliegers) = gierzwaluwonderzoek waarbij aanvullend ook uitvliegende vleermuizen zijn gemonitord (m.b.v. batdetector).

* Rond 23:35 een paar zeer lichte spatjes regen, ca 10 min lang

Alle betrokken onderzoekers voldoen aan de definitie van deskundig ecooloog zoals bepaald door de Rijksdienst voor ondernemend Nederland³.

4.2 Toelichting

Huismusonderzoek: Middels twee ochtendbezoeken, onder goede weersomstandigheden in de periode 1 april – 15 mei, zijn de huismussen in en om het plangebied geïnventariseerd. Er is gebruik gemaakt van een 10x42 verrekijker, de huismussen zijn zowel op zicht als op gehoor geïnventariseerd.

Gierzwaluwonderzoek: Middels 3 avondbezoeken in de periode 1 juni – 15 juli zijn gierzwaluwen in en om het plangebied geïnventariseerd. Er is gebruik gemaakt van een 10x42 verrekijker, de gierzwaluwen zijn zowel op zicht als op gehoor geïnventariseerd. De onderzoeksronde is ca. 1,5 uur voor zonsondergang gestart (zonsondergang vond plaats

² BIJ12 Kennisdocument Huismus, Versie 2.0
BIJ12 Kennisdocument Gierzwaluw Versie 2.0
Netwerk Groene Bureaus. Vleermuisprotocol 2021

³ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/ruimtelijke-ingrepen/onthefing-vrijstelling/ecologisch-deskundige>

rond 22:00) en gierzwaluwen werden geteld tot een half uur of maximaal 45 minuten na zonsondergang.

Vleermuisonderzoek: Uitgangspunt voor het vleermuisonderzoek was het vleermuisprotocol 2021. Het inschatten van de vereiste persoonsinzet is altijd maatwerk. Tijdens het voorjaarsonderzoek is de onderzoeksinspanning voornamelijk gericht op het waarnemen van in/uitvliegende dieren. Dit in- en uitvliegen vindt plaats in een relatief kort tijdbestek tijdens de schemering waardoor twee personen noodzakelijk waren voor voldoende overzicht in het voorjaar. In het plangebied waren er twee gebouvvolumes aanwezig met potentie voor vleermuizen: de woonhuizen van de Veentjesbrug 1 en Veentjesbrug (de achterliggende loodsen hadden geen potentie). Elk gebouw had vrij zicht en was voldoende goed te overzien door één persoon. In het najaar is het onderzoek gericht op baltsgedrag, foerageeractiviteit en zwermgedrag. Omdat dit gedrag gedurende een langere periode in de nacht waarneembaar is, was het plangebied in het najaar voldoende te overzien door één persoon.

Er is gebruik gemaakt van de volgende onderzoeksmaterialen/technieken:

- Batdetector: Pettersson D240x
- Batlogger A
- Warmtebeeldcamera: Pulsar Helion 2 XP50 Pro
- Zaklamp: Fenix FD40 zaklamp (focusseerbaar, 1000 lumen)
- Geluidsanalyse: Time-expansion opnames van de D240x en batlogger zijn indien nodig geanalyseerd m.b.v. de software Batexplorer.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd door te voet het plangebied en omgeving te doorkruisen, regelmatig is er op strategische plekken met goed overzicht gepost. Naast het waarnemen van vleermuizen met de batdetector en warmtebeeldcamera is er ook gezocht naar sporen van vleermuizen, zoals keuteltjes langs geveldelen.

Afbeelding 2: Impressie start van vleermuis avondronde.

5 Resultaten huismusonderzoek

In het plangebied zijn 6 nesten van huismussen aangetroffen. Deze nesten bevinden zich allen in het dakvlak met dakpannen van de Veentjesbrug 1. De huismussen hebben vanuit de dakgoot toegang tot de ruimtes onder de dakpannen.

Het functioneel leefgebied van de huismussen bestaat voornamelijk uit een haag aan de noordzijde van de Veentjesbrug 1, het struweel in het talud van de snelweg en de bosschage direct ten westen van de woning. In het plangebied zijn ook sporen van stofbaden aangetroffen, in zandige plekjes aan de onderzijde van een ligusterhaag in de tuin van de Veentjesbrug 1. Hiernaast hangen de mussen veel rond bij het paard en de pony welke direct ten zuidoosten van het woonhuis een kleine stal hebben en overdag op het kleine graslandje grazen. Vermoedelijk is de aanwezigheid van deze paarden (en daarmee stro, warmte, insecten) een zeer belangrijke verklaring voor de aanwezigheid van deze kleine huismussenpopulatie. Zonder deze paarden was een leegstaand huis op een dergelijke locatie (bedrijventerrein aan rand van stad) waarschijnlijk geen aantrekkelijke nestlocatie voor huismussen.

Nachtelijk onderzoek met de warmtebeeldcamera en waarnemingen van tsjilpende mussen in de vroege ochtend (na afloop van een vleermuisonderzoeksrondte) hebben aangetoond dat deze huismussen een slaapplek hebben in een dicht stuk struweel wat onderdeel is van het dicht begroeide talud van de snelweg (buiten het plangebied).

Afbeelding 3: Aangetroffen functies voor huismussen.

Afbeelding 4: Zicht op de Veentjesburg 1, met de kleine ligusterhaag en achterliggende bosschage.

Afbeelding 5: Een paar huismussen voor de ingang van hun nestplaats in het dakvlak.

Afbeelding 6: Een kuiltje in het zand onder de kleine ligusterhaag bij de Veentjesbrug 1: hier heeft een huismus een stofbad genomen.

6 Resultaten gierzwaluwonderzoek

In het plangebied zijn tijdens het onderzoek geen waarnemingen gedaan van gierzwaluwen met nestindicerend gedrag. Slechts een heel enkele maal is een hoog foeragerende gierzwaluw waargenomen, vroeg in de avond, zonder binding met het plangebied.

Nesten van de gierzwaluw zijn niet aanwezig in het plangebied.

7 Resultaten vleermuisonderzoek

7.1 Algemeen

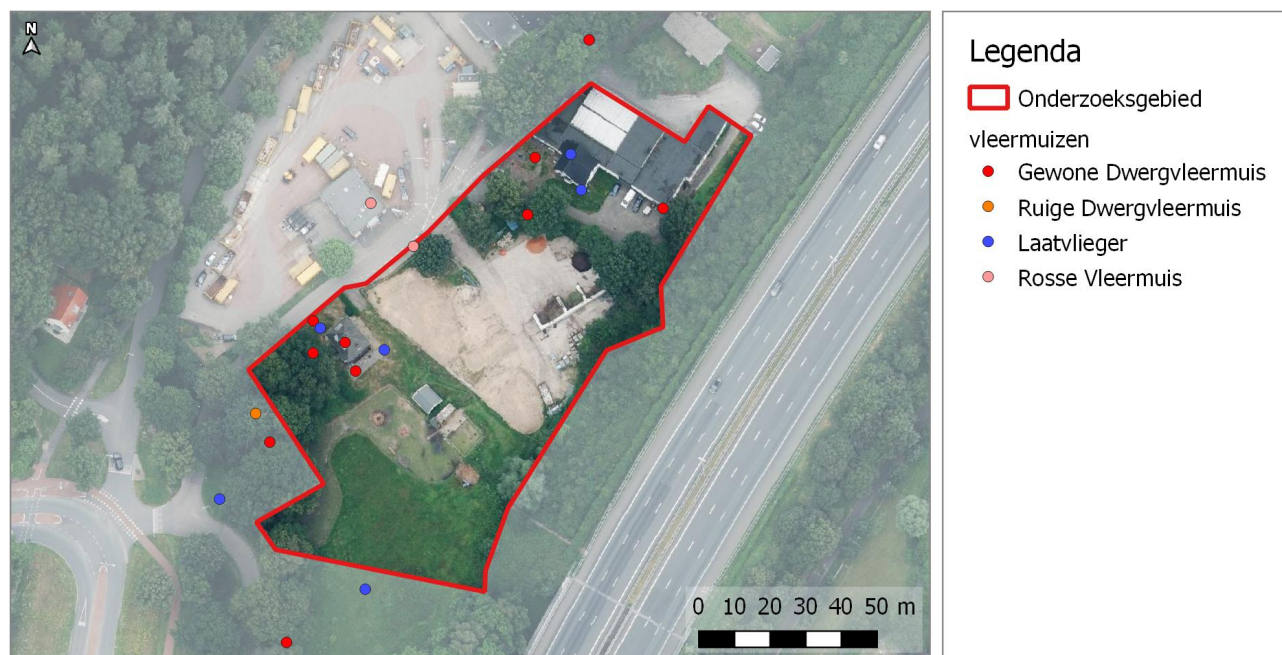
In en om het plangebied zijn 4 soorten vleermuizen waargenomen:

- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Laatvlieger
- Rosse vleermuis

De gewone- en ruige dwergvleermuis zijn de meest waargenomen soorten in de omgeving van het plangebied. De laatvlieger is met enige regelmaat overvliegend of foeragerend waargenomen boven het plangebied. De rosse vleermuis enkel incidenteel overvliegend op grote hoogte. Geen van de laatvliegers of rosse vleermuizen vertoonden binding met de bebouwing in het plangebied.

Als foerageergebied of vliegroute vervult de bebouwing in het plangebied geen essentiële functie voor vleermuizen in het algemeen. Er was op geen moment sprake van aanhoudend foerageergedrag of een duidelijk eenduidige vliegrichting van langsvliegende vleermuizen.

Omdat er enkel beschermde functies zijn vastgesteld m.b.t. de gewone dwergvleermuis wordt alleen deze soort nader toegelicht, zie Hfst. 7.2.

Afbeelding 7: Overzicht vleermuis waarnemingen.

7.2 Gewone dwergvleermuis

Er is één zomer/paarverblijfplaats aangetroffen van 1 gewone dwergvleermuis. Dit dier werd in mei invliegend waargenomen in een kleine kier tussen dakpannen van de Veentjesbrug 1. In het najaar werd grofweg bij dit gebouwdeel en het naastgelegen bosje een paarterritorium vastgesteld van gewone dwergvleermuis, aangenomen wordt dat dit paarterritorium gekoppeld kan worden aan deze zomerverblijfplaats.

Afbeelding 8: Waargenomen functies voor gewone dwergvleermuizen in en om het plangebied.

Afbeelding 9: Locatie zomer/paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis in de Veentjesbrug 1.

Afbeelding 10: Locatie invliegopening zomer/paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis in de Veentjesbrug 1. De vleermuis vloog niet in onder de loodflap maar onder een nauwelijks zichtbare kier tussen dakpannen.

8 Effectbeoordeling

Binnen het plangebied bevinden zich de volgende beschermde functies:

- 6 nesten huismus
- 1 zomer/paarverblijfplaats van 1 gewone dwergvleermuis

Deze beschermde functies bevinden zich allen in de Veentjesbrug 1. Alleen ten aanzien van dit leegstaande woonhuis is de ontwikkeling vergunningsplichtig. De sloop van de Veentjesbrug 1 is strijdig met de volgende verbodsbepalingen uit de Omgevingswet:

Bal (Besluit activiteiten leefomgeving)

§ 11.2.2. Flora- en fauna-activiteiten: omgevingsvergunning soorten vogelrichtlijn

Artikel 11.37. (aanwijzing vergunningplichtige gevallen soorten vogelrichtlijn: schadelijke handelingen)

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor:

- a. het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn;*
- b. het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder a, of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels;*
- c. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels als bedoeld onder a; of*
- d. het opzettelijk storen van vogels als bedoeld onder a.*

Bal (Besluit activiteiten leefomgeving)

§ 11.2.3. Flora- en fauna-activiteiten: omgevingsvergunning soorten habitatrichtlijn

Artikel 11.46. (aanwijzing vergunningplichtige gevallen soorten habitatrichtlijn: schadelijke handelingen)

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor:

- a. het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de habitatrichtlijn, bijlage II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn;*
- b. het opzettelijk verstoren van dieren als bedoeld onder a*
- d. het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder a*

9 Conclusie & aanbevelingen

9.1 Conclusies

In de bebouwing in plangebied bevinden zich de volgende beschermde functies:

- 6 nesten huismus
- 1 zomer/paarverblijfplaats van 1 gewone dwergvleermuis

Deze beschermde functies bevinden zich allen in de Veentjesbrug 1. Alleen ten aanzien van dit gebouw (en de directe omgeving van dit woonhuis) is de ontwikkeling vergunningsplichtig.

9.2 Aanbevelingen

Ten aanzien van de sloop van de Veentjesbrug 1 dient men een vergunning van de Omgevingswet aan te vragen. Een vergunning is nodig omdat er verbodsbepalingen m.b.t. het vernielen/wegnemen van nest/verblijfsplaatsen zullen worden overtreden, alsmede verbodsbepalingen m.b.t. het opzettelijk verstoren van diersoorten. Voor het verkrijgen van een vergunning zijn de volgende zaken van belang:

- Er dient een wettelijk belang ten grondslag te liggen aan de ontwikkeling.
- Er dient aannemelijk gemaakt te worden dat er geen andere reëel alternatief is waarbij negatieve effecten op beschermde soorten kunnen worden voorkomen.
- Er dient een pakket aan mitigerende maatregelen genomen te worden om negatief effect op beschermde soorten zoveel mogelijk te voorkomen en te verminderen. Hierbij valt grofweg te denken aan:
 - Het werken buiten de kwetsbare periodes
 - Zorgen voor tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen
 - Zorgen voor permanente voorzieningen in de nieuwe situatie

Al deze zaken dienen goed onderbouwd in een activiteitenplan te worden beschreven, op basis van dit activiteitenplan kan men de vergunning aanvragen.

Bronvermelding

Breur, T.D. 2023. Quicksan flora & fauna. Heelsum, Veentjesburg 1 & 3-3a. Rapportcode: QS24019v1. Breur Ecologie & Onderzoek. Dordrecht
Netwerk Groene Bureaus, Vleermuisprotocol 2021

Kaartmateriaal:

<http://pdokviewer.pdok.nl>

Overig:

<https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>

<https://www.verspreidingsatlas.nl>

<https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/>

<https://waarneming.nl/>